

Gorski vodnik svoje znanje prenaša naprej

Franc Tamše, gorski vodnik

Pogovarjal se je Aleš Tacer 📷 iz arhiva Franca Tamšeta

Pohodništvo, planinstvo ali gornišтво, kakor koli že imenujemo naše bolj ali manj resno pohajkovanje po gorah, se je v zadnjem stoletju razvilo v več zanimivih vej. Ena izmed njih je gorsko vodništvo, o katerem bi se rad skupaj s tokratnim sogovornikom nekoliko razpisal v tej številki Planinskega vestnika. Ne bom povzegal predpisov in zakonov, ki urejajo dejavnost gorskih vodnikov v Sloveniji, kajti za to na tem mestu ni prostora. In tudi ne bi bilo smiselno. Vse, kar zainteresiranega bralca v zvezi s tem zanima, lahko najde na spletni strani Združenja gorskih vodnikov Slovenije (<http://www.zgvs.si/>). Tokrat bi rad predstavil gorskega vodnika Franca Tamšeta z Legna pri Slovenj Gradcu.

Franc, če vzameva za izhodišče najinega pogovora – sicer nekoliko neobičajno, pa vendarle – današnji dan: trenutno si predsednik TK (tehnične komisije) pri ZGVS (Združenju gorskih vodnikov Slovenije). Na to mesto nisi prišel zlahka, kot bi tlesknil s prsti, svojo pot gorskega vodnika in končno visokega funkcionarja si najbrž moral graditi postopoma, korak za korakom.

»Ja, pravkar sem sprejel drugi mandat te »funkcije«. Pa se za to ni bilo potrebno prav veliko truditi, kar padla je. No, v TK sodelujem že od leta 2000, tako da nekaj izkušenj sem ob nastopu te vloge zagotovo že imel.«

Franc Tamše

Nam lahko na kratko orišeš svojo pot do gorskega vodnika?

»Takole je: brez veselja in trdne volje pri našem poslu ne gre. Potrebno pa je tudi veliko entuziazma in prepričanja, da je tvoje delo koristno tako zate kot za druge. Kakšna štiri desetletja bo od tega, kar sem kot fantič prvič okusil »ta zaresne hribe« – Kamniško sedlo v 5. razredu osnovne šole. Veliko sem kasneje pohajkoval po Savinjskih Alpah, po vencu okrog Logarske doline: Rinke, Skuta, Mrzla in Turska gora, Brana in Kamniško sedlo, Planjava z Ojstrico, Korošica ... Obiskoval sem tudi domače, koroške gore – Peco, Raduhu, Uršljo. Tam pri dvajsetih je človek nabit z energijo, da kar poka. Šel sem skozi vrsto usposabljanj, od mladinskega vodnika do alpinista v Alpinističnem klubu Slovenj Gradec. Nekaj let sem bil aktiven vodnik v MO PD Slovenj Gradec. Član alpinističnega odseka v Slovenj Gradcu sem od leta 1976, z opravljenimi več kot 800 plezalnimi vzponi.«

Potem pa si se zagrel za gorsko vodništvo?

»Tako je! Počasi se je moje gorniško prepričanje nagnilo v to smer. Najprej sem potreboval zadostno število vzponov, kar pa mi ni predstavljalo

posebnih težav. Po verifikaciji le-teh (verificirala so jih PD oz. AO) sem se prijavil na razpis in se leta 1983 začel usposabljati za gorskega vodnika. Mogoče le podatek, da nas je od stopetih prijavljenih prišlo skozi sito vstopnih pogojev petintrideset, končalo pa samo pet. Poleg mene še (žal že pokojni) Luka Karničar, pa Iztok Tomazin, Emil Tratnik in Vladimir Mesarič.«

Koliko časa pa je trajalo tako usposabljanje? Najbrž nekaj mesecev ...

»Koliko naj bi takrat trajalo usposabljanje, se ne spomnim, vem pa, da smo končali leta 1988, torej pet let po začetku.«

Vse to je verjetno potekalo v okviru PZS?

»Da, in sicer v okviru Komisije za gorsko vodništvo pri PZS. Zdaj pa je ZGVŠ že dolgo samostojna organizacija (od leta 1993), posamezniki pa smo seveda včlanjeni tudi v Planinsko zvezo Slovenije. Takrat je bila ta kvalifikacija bolj nadgradnja alpinista – alpinističnega inštruktorja. Tudi usposabljanje je bilo temu prirejeno. Šele leta 1993 smo začeli z usposabljanji po mednarodnih standardih in na podlagi tega smo bili leta 1997 sprejeti v mednarodno zvezo GV (IFMGA).«

S kolegi gorskimi vodniki na vrhu Slovenske smeri v Triglavu

Praviš, da je tvoja filozofija taka: voditi ljudi v gore je posel kot vsak drugi in kot tak ne more biti zastoj ...

»Tako je! Smo člani svetovnega združenja gorskih vodnikov in kot taki kvalificirani za svoje delo po vsem svetu. Do svojih gostov imamo moralne in pravne obveznosti (skrb za dobro počutje in varnost) in prav zaradi tega ima ta »obrt«, tako kot vsaka druga, svojo ceno.«

Se strinjam! Kot predsednik tehnične komisije pri ZGVS pomagaš tudi pri šolanju podmladka, torej mlajšega kadra, ki si želi stopati po vaših stopinjah.

»Res je! Na podlagi Zakona o gorskih vodnikih vsako drugo leto razpišemo usposabljanje za gorske vodnike. To zajema osemdeset dni praktičnega dela v vseh mogočih razmerah: turno smučanje, plezanje v skali in v ledu, v domačih in tujih gorstvih in tudi teoretične vsebine, ki sodijo k takim aktivnostim. Usposabljanje traja tri leta. Po uspešnem zaključku kandidatu podelimo certifikat pripravnika in po enoletnem pripravniškem stažu (vmes mora opraviti določeno število vodniških tur pod mentorstvom GV) pridobi status GV z mednarodno licenco, ki mu omogoča vodenje po vseh gorstvih sveta. Pridobi diplomu gorskega vodnika, ki je kot poklic vpisan v register poklicev v državnih zakonskih aktih. Seveda pa tako usposabljanje lahko poteka le ob pomoči odličnih kolegov GV – inštruktorjev, kot so Andrej Štremfelj, Tomaž Jakofčič, Marko Prezelj, Marjan Kregar in drugi.«

Si mora kandidat vse stroške pokriti iz lastnega žepa ali mu sofinanciranje nudi kakšna organizacija?

»Na podlagi Zakona o GV usposabljanje sofinancira Ministrstvo za gospodarstvo, Direktorat za turizem, in sicer približno dve tretjini osnovnih stroškov usposabljanja. Naj povem, da je trenutni prispevek kandidata na usposabljanju za GV okrog 2800 € (v treh oz. štirih letih), je pa k temu treba prišteti še stroške opreme, prevozov in bivanja na tečajih.«

Kot gorski vodnik si doslej prepotoval mnogo dežel in osvojil veliko vrhov. Kje vse si bil in kako si ta popotovanja usklajeval s svojimi službenimi in družinskimi obveznostmi?

»Moja dejavnost v vodenju se nanaša predvsem na domače slovenske gore in evropska gorstva (Centralne Alpe, Dolomiti, ...). Po funkciji pa se

udeležujem sestankov in usposabljanj v okviru mednarodne tehnične komisije (TC IFMGA), tako sem bil na Japonskem (Fuji), v Grčiji (Meteara) pa na Švedskem (Laponska) in še kje. Seveda pa so področje usposabljanja novih GV poleg slovenskih gora tudi celotne Centralne Alpe (Švica, Francija, Italija, ...).«

Naj te spomnim na drugi del vprašanja: službene in družinske obveznosti. Se temu delu odgovora izmikaš?

»Oh, kje pa! (širok nasmeh) Takole je s tem: v službi je bilo v socialističnih časih lažje dobiti kak dan neplačanega dopusta. Danes je to drugače. Glede na osnovno poklicno delo, ki ga opravljam (zaposlen sem namreč v Bolnišnici Slovenj Gradec), mi to (nočna služba, dežurstva ob nedeljah) prinese precej prostih dni. Te pa, poleg rednega dopusta, izkoristim za dejavnost, ki mi je »zlezla pod kožo«. Kar ostane prostega časa, ga preživim z družino. So pa tudi oni (žena in dva sinova) hribovsko naravnani, tako da je tudi družinski prosti čas obarvan z gorskim nadihom. Eden izmed sinov je dober športni plezalec, tudi žena pleza, turno smuča, ... No, mimogrede, letos imava z ženo že kakih dvajset skupnih turnih smukov, da ne govorim o tistih »poldanskih« (Pohorje, Uršlja gora, Peca).«

Kaj pa tvoja ostala planinska dejavnost – ne zaslužkarska?

»Ja, do pred letom ali dvema sem bil zelo aktiven v matičnem PD Slovenj Gradec. Doma hranim bronasti in srebrni častni znak PZS. Član AO Slovenj Gradec sem od leta 1976, od leta 1979 s kratkimi prekinitvami vseskozi tudi načelnik. Leta 1993 sem bil glavni pobudnik za postavitve umetne plezalne stene v Slovenj Gradcu in potem več kot deset let gonilna sila športnega plezanja v našem kraju. Imeli smo vrhunske mlade plezalce, ki so pobirali odličja na državnih, evropskih in svetovnih tekmovanjih. O ja, kar veliko energije je bilo vložene za »bog lonaj«. Pa mi ni žal, odlično je bilo; sami lepi spomini! Več kot 20 let sem tudi član GRSS, postaja Maribor.«

Povrniva se na področje gorskega vodništva. Kako vse skupaj zgleda s tehnično-administrativne strani? Tu mislim predvsem na obnavljanje licence, na dograjevanje znanj, izpopolnjevanje, osvajanje novih tehnik, ...

»Po Zakonu o gorskih vodnikih je obvezno obnavljanje licence vsaka tri leta. Zajema vsaj dva

Na Veliki Cini

(mi imamo štiri) dni izobraževanja, izpopolnjevanja, seznanjanja z novostmi in osvajanja le-teh. Dokazovanja kondicije in tehničnih znanj plezanja v snegu, ledu, v ekstremnih razmerah. V Sloveniji nas je okrog sto gorskih vodnikov, od tega z veljavno licenco približno šestdeset. Ostale je življenje po končanem šolanju zaneslo v razne druge smeri. Morda zanimivost: številko 1 vodniškega znaka je imel legendarni Joža Čop, zdaj smo pa pri številki 186.«

Kaj pravzaprav pooseblja pojem gorskega vodnika? Kakšne so njegove naloge v smislu vcepljanja ljudem višjo raven zavedanja pri ohranjanju čistosti našega planeta, kakšne pri vzgoji novega kadra?

»Gorski vodnik je človek, ki vodi druge v gore. Sočasno lahko vodi dva, tri ali več gostov. Odvisno seveda od primera do primera, od težavnostne stopnje ture, razmer, sposobnosti gostov in še od marsičesa. Za svoje delo v popolnosti odgovarja, odgovarja za stranko (gosta) materialno, pravno in moralno. Kot protiutež pa zahteva za svoje delo ustrezno nadomestilo v obliki plačila. Torej je to pravzaprav poslovno razmerje.

Glede ohranjanja nedotakljivosti gora lahko najboljše učimo s svojim zgledom. Če sami znamo za sabo počistiti in pospraviti, lahko to zahtevamo tudi od stranke (gosta). Pa je to le malokdaj potrebno. Opažam namreč, da se moralna zavest (in s tem odnos do okolja, v katerem bivamo) ljudi krepi iz leta v leto tudi na tem področju. Seveda pa ni vse idealno in je treba s prizadevanji nadaljevati tudi naprej.

Še nekaj, kar se tiče organiziranja usposabljanja: bodočih gorskih vodnikov ne učimo ne lednega plezanja ne plezanja v suhi steni. Ne učimo jih smučanja. To mora biti vsakomur jasno. Ta znanja – sposobnosti morajo kandidati prinesiti s seboj, zato so tudi pogoji za pristop k usposabljanju za GV precej zahtevni. Na usposabljanjih jih skušamo podučiti o tistih vodniških veščinah in znanjih, ki jih bodo potrebovali in jih znali pravilno uporabiti takrat, ko bo potrebno poskrbeti za druge. Iz njih hočemo narediti prave vodnike, učitelje, mentorje. Njihovemu znanju dodajamo elemente tehnike in taktike vodenja.«

Najbrž se ob koncu leta v ZGVS sestanete, analizirate preteklo obdobje in si zadate nove cilje. Je bilo lansko leto uspešno? Imate letos kakšne posebne načrte?

»Kar se tiče usposabljanja mladih gorskih vodnikov, ki jih je trenutno 25 (v različnih fazah usposabljanja), smo letos že končali s plezanjem – vodenjem v zaledenelih slapovih, v marcu smo plezali v Martuljkovi skupini, Logarski dolini, načrtujemo pa seveda tudi nadaljnje aktivnosti. Imamo natančno izdelan letni program, ki mu moramo slediti. K temu nas zavezujejo tako mednarodni standardi kot tudi pogodba z Ministrstvom za gospodarstvo (sofinanciranje). Če pa se vprašanje dotika našega vodenja in organizacije združenja, pa smo seveda vsi, kot vedno, vpeti v tok dogajanja. Vodili smo in bomo povsod, na manj in na bolj težko dostopne gore, lahko tudi v sredogorje. Če je potrebno, pa se lotimo tudi soteskanja (*kanjoninga*) ali drugih podobnih zadev iz ponudbe našega repertoarja.« ◉